

10 CHECKLIST

เลี้ยงลูกให้มี 'สุข' ฉบับ ปฐมวัย (0 - 5 ปี)

สุขภาพ สุขใจ

สื่อเด็ก
สร้างสุข

10 CHECKLIST

เลี้ยงลูกให้มี 'สุข' ฉบับปฐมวัย (0 - 5 ปี)

สุขกาย สุขใจ

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พ.ศ. 2560

เรียบเรียงเนื้อหา : โครงการพัฒนาชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์เพื่อ
เด็กและครอบครัว

เนื้อหาวิชาการ : สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.)
แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน
แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ

บรรณาธิการ : ญาณินี ศิริวงศ์ ณ อยุธยา
วันทนีย์ เจียรสุนันท์

พิสูจน์อักษร : สุปรียา ห่องแซง

ภาพประกอบ : ชมพูนุท เหลืองอังกูร

คอมพิวเตอร์กราฟิก : ปาจริย์ คະครีทอง

พิมพ์ที่ : พรรณิการ์พิมพ์ 28, 30, 32, 34, 36

ชอยกาญจนานิกเชก 008 แยก 10 บางแค
กรุงเทพฯ 10160

สนับสนุนโดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ (สสส.)

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงของสื่อ เทคโนโลยี พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางความคิด การแข่งขันทางเศรษฐกิจ รูปแบบการศึกษา บริบททางสังคม ตลอดไปจนถึงรูปแบบของครอบครัว ส่งผลให้การเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายมากขึ้นตามไปด้วย หลายครอบครัวจึงเริ่มเกิดความรู้สึก สับสน วิดกกังวล ไม่มั่นใจทั้งวิธีการ ทิศทาง และเป้าหมายที่ควรจะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ลูกของตนเองก้าวไป

หนังสือ “10 Checklist เลี้ยงลูกให้มี ‘สุข’ ฉบับ ปฐมวัย (0 - 5 ปี) เล่มที่ 1 : สุขกาย สุขใจ” ที่คุณพ่อคุณแม่กำลังถืออยู่เล่มนี้ เป็น 1 ในคู่มือความรู้ชุด 10 Checklist เลี้ยงลูกให้มี ‘สุข’ ที่จะช่วยแนะนำแนวทางให้คุณพ่อคุณแม่ได้เลี้ยงดูลูกให้เติบโต โดยมีเป้าหมายคือ ‘ความสุข’ ของเด็ก เป็นที่ตั้ง ซึ่งความสุข ณ ที่นี้ เป็นความสุขในความหมายที่ครบถ้วนทุกมิติ ทั้งกาย ใจ สังคม ปัญญา ซึ่งจะนำทางให้เด็ก ๆ ก้าวสู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ฉลาดรู้เรื่องสุขภาพ เท่าทันตนเอง เท่าทันสื่อ และเท่าทันสังคม

เนื้อหาในหนังสือคู่มือชุดนี้ มาจากแนวคิด 3 ดี : สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี อันเป็นแนวคิดที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้พัฒนาขึ้น โดยโครงการพัฒนาชุดความรู้สื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็กและครอบครัว ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ และนำเสนอผ่านประเด็นปัญหา ตัวอย่างที่พ่อแม่ผู้ปกครองมักพบเจอ โดยมีทฤษฎีพัฒนาการเด็ก หลักจิตวิทยา และบทเรียนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ของ สสส. ซึ่งทำงานเกี่ยวกับเด็กเป็นข้อมูลสนับสนุนสำคัญ จนออกมาเป็นชุดคู่มือที่จะทำให้คุณพ่อคุณแม่เข้าใจง่าย นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงชุดนี้

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้เคยกล่าวไว้ครั้งหนึ่งว่า “การเลี้ยงดูเด็กที่ดี เป็นเครื่องมือการพัฒนาผู้ใหญ่อย่างดียิ่ง” ดังนั้นของจริงโปรดได้รู้ว่า ในขณะที่คุณพ่อคุณแม่ นำแนวคิดที่ได้อ่านจากคู่มือเล่มนี้ ไปใช้ดูแลลูกน้อยของตนเองในครอบครัว นอกจากจะได้พัฒนาเด็ก ๆ ให้เติบโตขึ้นอย่างมีความสุขในทุกด้านแล้ว คุณพ่อคุณแม่เอง ก็ยังจะได้พัฒนาตนเองและพบ ‘ความสุข’ ในทุกด้านควบคู่ไปด้วยเช่นเดียวกัน

เพราะในที่สุดแล้ว ความสุขของเด็กและคุณพ่อคุณแม่ อาจพบได้พร้อม ๆ กันภายใน ‘บ้าน’ และ ‘หัวใจ’ ที่ผูกพันอยู่ด้วยกันของทุกคนในครอบครัว

สารบัญ

06

ต้นกล้าน้อย
ค่อย ๆ เติบโต

16

CHECKLIST 1 :
'นมแม่' อาหารมหัศจรรย์

22

CHECKLIST 2 :
อ้อมกอดอบอุ่น

29

CHECKLIST 3 :
ประสาทสัมผัสสร้างการเรียนรู้

34

CHECKLIST 4 :
กิน นอน อี ฉี่ ทักษะชีวิตพื้นฐาน

40

CHECKLIST 5 :
อ่านสร้างสุข

46

CHECKLIST 6 :
เป็นเพื่อนกับผักและผลไม้

52

CHECKLIST 7 :
เด็กไทยอ่อน 'หวาน'

57

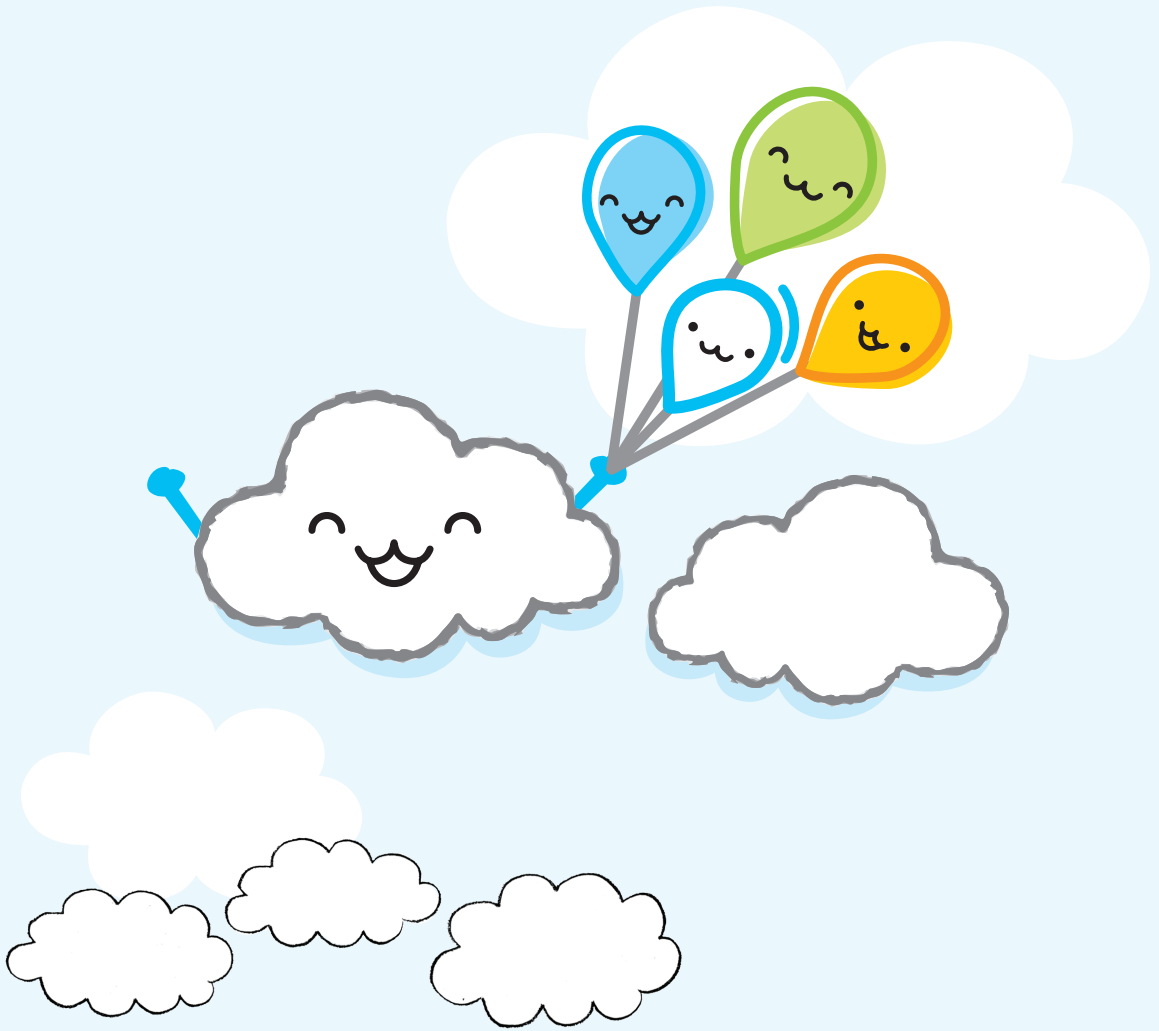
CHECKLIST 8 :
ดนตรีสร้างสุนทรียะ

64

CHECKLIST 9 :
เล่นให้เยอะที่สุด

70

CHECKLIST 10 :
ศิลปะพัฒนาอารมณ์

ต้นกล้าน้อย ค่อยๆ เติบโต

เมื่อครอบครัวได้ต้อนรับสมาชิกใหม่ที่เกิดมา
หลังความตื่นเต้นยินดีปรีดาผ่านพ้นไป
สิ่งที่ตามมามักเป็นความวิตกกังวล
ของคุณพ่อคุณแม่

ลูกไม่ยอม
ก้ววิโตไม่
เพื่อน?

2 ขวบ
ทำไมยังพูดไม่ได้?

ลูกเราจะช้ากว่า
เด็กคนอื่นไหมนะ?

เล่น
สก
อัน

ชนขนาดนี้...
สมาธิสั้นหรือเปล่า?

ทำไมเดินช้า
ผัดปกตีไหม?

อ่านเขียนช้าจัง
เด็กรุ่นเดียวกัน
ทำได้หมดแล้ว?

กลางแจ้ง
ปรก?
ทราย?

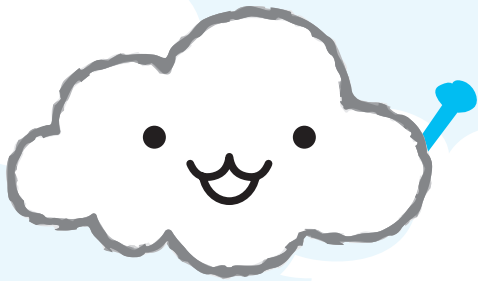

เพราะการเลี้ยงลูกไม่ใช่การแข่งขัน ดังนั้น ลูกเราจึงไม่จำเป็นต้องถูก ‘เร่ง’ ให้เร็ว เพื่อให้ถึงเส้นชัยหรือเป้าหมายก่อนใคร จริง ๆ แล้วเด็กทุกคนมีพัฒนาการตามธรรมชาติของตัวเอง ศักยภาพของเด็กที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด อาจจะได้ใช้งานได้ในทันที แต่จำเป็นต้องรอให้ถึงระยะเวลาที่เหมาะสม เมื่อถึงตอนนั้นร่างกายหรืออวัยวะนั้น ๆ ก็จะสามารถทำหน้าที่เหล่านั้นได้อย่างธรรมชาติ เช่น กล้ามเนื้อของเด็กจะเจริญพอที่จะหัดเดินได้ในวัย 1 ปี เราจะไปเร่งให้เร็วกว่าเวลานั้นก็ย่อมเป็นไปได้ จำเป็นต้องรอเวลาที่ร่างกายของเขาพร้อมก่อน เด็กจึงจะเริ่มหัดเดินได้

อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาทักษะบางอย่างของเด็กแต่ละคน อาจจะใช้เวลาไม่เท่ากัน สิ่งที่คุณใหญ่ควรจะทำ ไม่ใช่การคาดหวังหรือเร่งเร้าบีบบังคับ ให้เด็กพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเหมือนกันตามที่คิดหรือต้องการ แต่ควรพยายามสนับสนุนและส่งเสริมให้เขาได้มีโอกาสที่จะพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างสอดคล้อง ตรงกับวัยที่ควรจะเป็น เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นมาด้วยความสุขทั้งกายและใจ

“ลูกเราอาจจะไม่ได้เร็วเป็นที่หนึ่ง
แต่เขาจะเป็นเด็กที่มีความสุขที่สุด”

รู้จักทฤษฎี

'หน้าต่างแห่งโอกาส'

โอกาสทองในการพัฒนาเด็ก

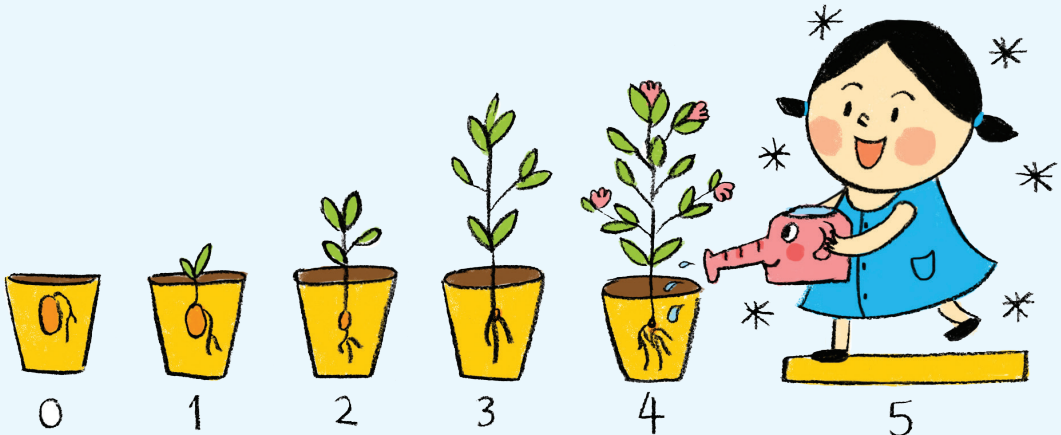
'หน้าต่างแห่งโอกาส' คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยช่วงเวลาที่เหมาะสมเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เป็นทฤษฎีที่นักจิตวิทยาเด็กนำมาบูรณาการกับการพัฒนาเด็กตามช่วงวัย โดยถือว่าเป็นโอกาสทองที่ธรรมชาติมอบให้กับเด็ก ว่าช่วงใดเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะด้านใด โดยที่หากพ้นช่วงที่ธรรมชาติกำหนดไปแล้ว การพัฒนา ก็อาจเกิดขึ้นได้ยาก หรืออาจเป็นไปไม่ได้เลย

เด็กวัย 0 - 2 ปี

- สร้างความผูกพัน
- สร้างความไว้วางใจผู้อื่น

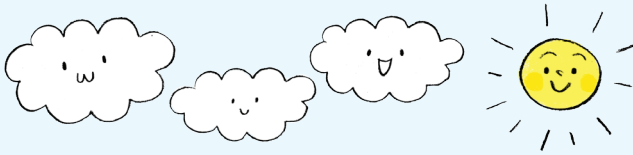
เด็กวัย 3 - 5 ปี

- การรู้จักถูกผิด
- การควบคุมอารมณ์ตัวเอง

EF (EXECUTIVE FUNCTIONS)

ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ

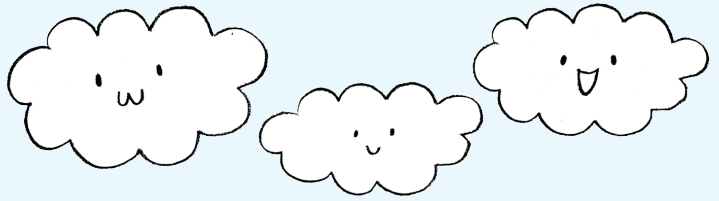

EF หรือ ‘ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ’ เป็นทักษะการคิดขั้นสูงของมนุษย์ ทำให้สามารถ ‘คิดเป็น ทำงานเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น และหาความสุขเป็น’

กระบวนการพัฒนา EF ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะปฐมวัยในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ถือเป็นหน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาทักษะ EF สิ่งสำคัญที่พ่อแม่ควรตระหนักคือ

‘ทักษะ EF ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่หลากหลาย’

แนวทางการพัฒนา EF ในเด็กปฐมวัย

1. การสร้างความผูกพันและไว้วางใจให้เกิดขึ้นในใจเด็ก มีความสุข ไม่เครียด
2. การดูแลสุขภาพสมองให้แข็งแรง กินอิ่ม นอนหลับ ออกกำลังกายกลางแจ้งสม่ำเสมอ
3. สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นระเบียบ เรียบร้อย กระตุ้นให้อยากเรียนรู้ ให้เด็กมีส่วนร่วม
4. ได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้เด็กมีประสบการณ์กับสิ่งรอบตัว คิด วางแผน และลงมือทำด้วยตัวเอง

10 เรื่องน่ารู้ ที่ไม่ควรพลาด! ถ้าอยากให้ลูก

สุขภาพ

สุขใจ

เมื่อรู้แล้วว่า **‘พัฒนาการ’** ของลูกน้อยนั้นมีความสอดคล้องกับ **‘ช่วงเวลา’** ไม่จำเป็นที่คุณพ่อคุณแม่ต้องไปเคร่งเครียดหรือเร่งรัด แต่ก็ไม่ควรที่จะปล่อยปละหละหลวม จนเด็กพลาดโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเอง ทุกอย่างต้องเป็นไปอย่างมีจังหวะที่เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

และนี่คือ **10 เรื่องน่ารู้** ที่คุณพ่อคุณแม่ที่มีลูกปฐมวัยไม่ควรพลาดที่จะทำ เพื่อให้ลูกมีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์ ถ้าคุณพ่อคุณแม่พร้อมแล้ว เราลองไปเช็กกันเลยว่า ตอนนี้เราทำไปสักกี่ข้อแล้ว และเหลืออีกกี่ข้อที่เราต้องทำ เพื่อไม่ให้เด็กๆ ของเราพลาดโอกาสที่จะเติบโตแข็งแรงทั้งกายและใจ

10

เรื่องน่ารู้

'นมแม่'
อาหารมหัศจรรย์

ประสาทสัมผัส
สร้างการเรียนรู้

อ้อมกอดอบอุ่น

กิน นอน อี จี๋
ทักษะชีวิตพื้นฐาน

อ่านสร้างสุข

ที่ไม่ควรพลาด!
ถ้าอยากให้ลูก
สุขภาพ
สุขใจ

ศิลปะพัฒนาอารมณ์

เป็นเพื่อนกับ
ผักและผลไม้

เล่นให้เยอะที่สุด

เด็กไทยอ่อน
'หวาน'

ดนตรีสร้างสุนทริยะ

CHECKLIST 1

'ขนมแม่'

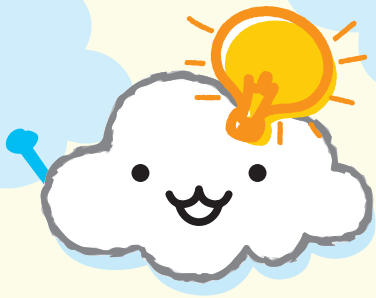
อาหารมหัศจรรย์

เกิดอะไรขึ้นบ้าง?

เมื่อลูกกินนมแม่ตลอด 6 เดือนแรกของชีวิต

- สร้างเสริมไอคิว
- ร่างกายแข็งแรง
- ห่างไกลโรคฮิต
- ประหยัดเงินมากมาย
- โຕไปไม่อ้วน

กินนมแม่แล้วฉลาดสุด ๆ

ความฉลาดของคนเรา มาจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งพันธุกรรม การเลี้ยงดูที่เหมาะสม และสิ่งสำคัญอีกอย่างที่ไม่ควรละเลยก็คือ การได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนพอเหมาะ โดยเฉพาะ DHA

DHA เป็นกรดไขมันสายยาว เป็นโครงสร้างสำคัญที่จำเป็นต่อการมองเห็นและพัฒนาการทางสมองของเด็ก โดยต้องเริ่มสะสมตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ และออกมาสะสมต่อด้วยการกินนมแม่ มีการศึกษาพบว่าเด็กที่กินนมแม่จะมี DHA ในกรดไขมันที่เป็นส่วนประกอบของสมองสูงกว่าเด็กที่กินนมผง

ยังมีการวิจัยเพิ่มเติมอีกว่า การให้เด็กกินนมแม่จะส่งผลให้เด็กมีไอคิวสูงขึ้น 2 - 10 จุดด้วย ช่างเป็นอาหารมหัศจรรย์ที่เยี่ยมยอดจริงๆ

กินนมแม่แล้ว 'สตรอง' ของแท้

น้ำนมแม่เปรียบเหมือน 'วัคซีนหยดแรก' ของชีวิตลูก มีคุณสมบัติในการป้องกันการติดเชื้อในทารกแรกเกิด สร้างภูมิคุ้มกันร่างกายให้ลูกน้อย เพราะในน้ำนมแม่มีสิ่งที่เรียกว่า 'หัวน้ำนม' เต็มไปด้วยสารอาหารจำเป็นทั้งโปรตีน เกลือแร่ วิตามิน สารช่วยการเจริญเติบโต เพราะฉะนั้น หากลูกได้กินนมแม่ยาวนานตลอด 6 เดือนแรกของชีวิต ก็รับรองได้ว่า ลูกของเราจะต้องเป็น 'สายสตรอง' ของแท้ แข็งแรงแน่นอน

กินนมแม่แล้วห่างไกลโรคฮิต

มีการศึกษาและการวิจัยออกมามากมายที่ระบุว่า เด็กที่กินนมแม่จะป้องกันโรคต่างๆ ได้มากมาย ทั้งท้องเสีย ปวดบวม ลำไส้อักเสบ ทางเดินปัสสาวะอักเสบ โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ หูชั้นกลางอักเสบ และโรคยอดฮิตของเด็กยุคนี้อย่างโรคภูมิแพ้อีกด้วย

ทั้งนี้เพราะนมแม่ปลอดภัย สดเสมอ มีสารอาหารครบ การกินนมแม่จะทำให้เด็กไม่ต้องรับโปรตีนจากนมวัว ซึ่งเป็นโปรตีนที่สามารถกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของทารกและทำให้เกิดโรคภูมิแพ้ได้นั่นเอง

กินนมแม่แล้วประหยัดเงินได้มากมาย

เคยมีการคำนวณตัวเลขออกมาแล้วว่า การให้เด็กกินนมแม่จะช่วยให้แต่ละครอบครัวประหยัดเงินได้มากมาย โดยครอบครัวที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประหยัดรายจ่ายถึงเดือนละ 4,000 บาท ลองคิดดูว่า ถ้าเราเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 1 ปีเต็ม จะช่วยประหยัดรายจ่ายครอบครัวถึง 48,000 บาท

และถ้าคุณแม่ทั้งประเทศเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 6 เดือน จะช่วยให้ครอบครัวไทยประหยัดเงินรวมกันทั้งประเทศได้ถึง 1.8 ล้านบาทต่อปีเชียวนะ !

กินนมแม่รับรองโตไปก็ไม่อ้วน

เชื่อหรือไม่ว่าการกินนมแม่ช่วยให้เด็กห่างไกลโรคอ้วนอีกด้วย ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่า เด็กที่กินนมแม่ เมื่อกินอิ่มจะเลิกดูดเอง ต่างกับการกินนมผสมที่ผู้ใหญ่มักจะบังคับให้กินหมดขวด ดังนั้นเด็กที่กินนมแม่จึงรู้จักการควบคุมตัวเองในการกินอาหารได้ดีกว่า และเมื่อโตขึ้น เด็กกลุ่มที่กินนมแม่ยังมีนิสัยการรับประทานอาหารที่หลากหลายกว่า โดยเฉพาะพวกผักผลไม้ ทั้งนี้ก็เพราะว่ารสชาตินมแม่เปลี่ยนไปตามอาหารที่แม่กิน เด็กจึงปรับตัวกับอาหารรสชาติต่างๆ ได้ดีกว่าเด็กที่กินนมผสม

นมแม่ยังเป็นนมที่มีพลังงานและโปรตีนต่ำกว่านมผสม ข้อดีคือเด็กจะไม่มีภาระสะสมพลังงานที่เหลือเป็นไขมันซึ่งทำให้เด็กอ้วนง่าย นอกจากนี้ นมผสมยังทำให้เด็กมีระดับอินซูลินในเลือดหลังอาหารสูงกว่าเด็กที่กินนมแม่ เนื่องจากมีพลังงานมากเกินไป (คล้ายเวลาที่ผู้ใหญ่เรากินของหวานมากเกินไป) พลังงานเกินส่วนนี้จะต้องใช้ฮอร์โมนอินซูลินไปเปลี่ยนให้เป็นเซลล์ไขมันเก็บสะสมไว้ ส่งผลต่อการพัฒนาเซลล์ไขมันของเด็ก

โอโฮ...ไม่น่าเชื่อเลยใช่ไหม ว่าการกินนมแม่จะมีประโยชน์มากกว่ากินนมผสมมากขนาดนี้!

IDEAS & TIPS

นมแม่ทั้ง ‘ประหยัด’ และมี ‘ประโยชน์’ ขนาดนี้
คุณแม่อย่าลืมให้พวกเรากิน ‘นมแม่’
อย่างน้อยก็ติดกันตลอด 6 เดือนแรกในชีวิต
และสามารถกินได้ยาวนานจนพ้นแท้ขึ้น

พวกเราจะได้แข็งแรง ปลอดภัย โรคภัยไม่กล้ากราย
ที่สำคัญเวลากินนมแม่
ยังเป็นสื่อดีให้เราได้ผูกพันกันอย่างอบอุ่นด้วยนะครับ
ขอบคุณครับ (ค่ะ) คุณแม่

CHECKLIST 2

ซ้อมทอต
อบอุ่น

สิ่งมีชีวิตน้อยๆ ที่ต้องออกมาเผชิญโลกกว้างใหญ่ด้วยตัวคนเดียว จะมีอะไรที่จะทำให้เด็กน้อยรู้สึกอบอุ่นและเกิดความมั่นใจได้มากไปกว่า รอยยิ้ม สัมผัส และอ้อมกอดของคุณพ่อคุณแม่ ไม่มีทฤษฎีการเลี้ยงเด็กทฤษฎีใดในโลกที่ปฏิเสธผลดีของอ้อมกอด ไม่มีนักวิชาการคนไหนผลัดไส่ความรักที่ถ่ายทอดสัมผัสจากชีวิตหนึ่งไปสู่อีกชีวิตหนึ่ง ด้วยสองแขนของพ่อแม่แน่ละ คือมนตร์วิเศษที่จะสร้างความผูกพันและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในใจเด็ก และเมื่อไรก็ตามที่เด็กรู้สึกได้ถึงความผูกพันและไว้วางใจ เมื่อนั้นเขาก็จะแข็งแรงทั้งกายและใจ พร้อมทั้งจะก้าวกระโดดออกไปเรียนรู้ทุกอย่างในโลกกว้างได้อย่างสนุกและมีความสุข

รู้ไหม? มีอะไรซ่อนอยู่ในอ้อมกอด

- กอดสร้างความรู้สึกปลอดภัย มั่นใจ
- กอดสร้างเส้นใยประสาทต่อเนื่อง
- กอดสร้างภูมิคุ้มกัน บรรเทาความเจ็บปวด
- กอดเพิ่มไอคิว (IQ)
- กอดเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
- กอดพัฒนา EF (ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ)

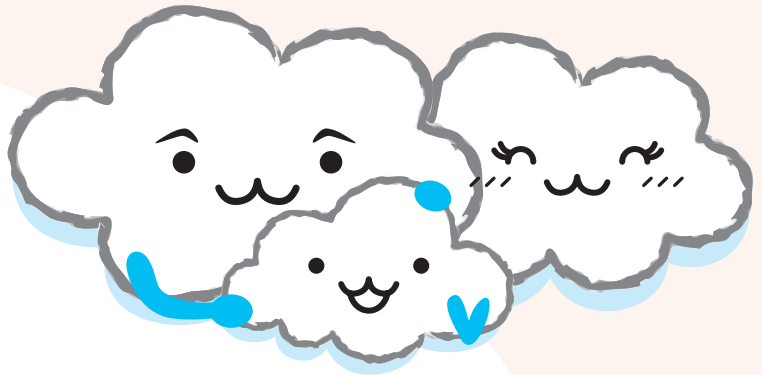

กอดลูกให้มากที่สุด ใน 3 ปีแรกของชีวิต

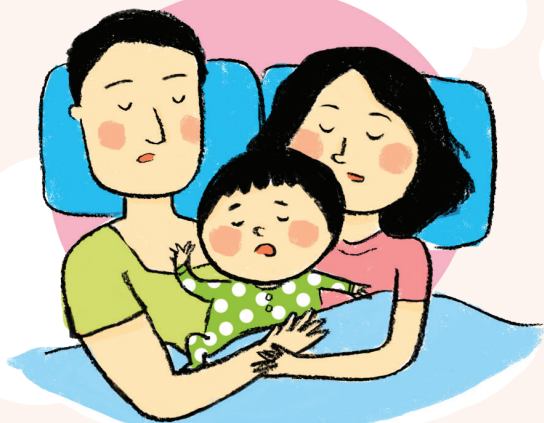
3 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงเวลาสำคัญของการพัฒนาสมอง เป็นโอกาสทองสำหรับเด็กในการสร้างตัวตน สร้างพื้นฐานชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เป็นเรื่องสำคัญมากที่สุดในช่วงนี้ เมื่อพ่อแม่กอดเด็ก เด็กจะรู้สึกได้ถึงความรัก ความห่วงใย ความผูกพัน อบอุ่น ปลอดภัย มั่นคง ความรู้สึกเหล่านี้ส่งผลต่อจิตใจของเด็กมาก การกอดจะเข้าไปเพิ่ม EQ ให้เด็ก ทำให้เด็กเกิดความฉลาดทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองและคนรอบข้าง จะสังเกตเห็นว่าเด็กที่พ่อแม่กอดเขาบ่อย ๆ จะเป็นเด็กอารมณ์ดี ยิ้มง่าย มองโลกในแง่บวก

การกอดและสัมผัสใกล้ชิดจากแม่กับลูก ยังเป็นสื่อที่ส่งผลให้ระบบประสาททำงานได้ดีขึ้น การทำงานของสมองก็ดีขึ้น กอดจึงทำให้ไอคิวเด็กสูงขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่าในเด็กที่มีอาการเจ็บป่วย เช่น อาการที่เกิดจากความเครียด โรคหืด อาการบาดเจ็บต่างๆ การกอดจะเข้าไปช่วยให้ความเจ็บปวดบรรเทา ความผิดปกติในอวัยวะต่างๆ ของเด็กดีขึ้นได้อย่างไม่น่าเชื่อ

แล้วเราจะกอดลูกตอนไหนได้บ้าง...

นมแม่กับ 'อ้อมกอด' ที่แนบแน่น

คงไม่มีช่วงเวลาไหนที่จะเป็นชั่วโมงต้องมนตร์เท่ากับตอนที่คุณแม่กอดลูกไว้ในอ้อมอก พร้อมๆ กับให้ลูกได้กินอาหารสุดมหัศจรรย์อย่างนมแม่อีกแล้ว วินาทีที่แม่ลูกมีการสัมผัสกัน ทั้งสายตา เสียง กลิ่นของนมแม่ รสชาติความหวานของน้ำตาลแลคโทสจากนมแม่ สัมผัสและพื้นที่อ้อมกอดของแม่ สร้างความอบอุ่น ความรู้สึกมันใจปลอดภัยแก่ทารก กระตุ้นทารกให้เกิดการเจริญงอกงามของเส้นใยประสาทต่อเนื่อง ช่วยให้สื่อประสาทส่งสัญญาณประสาทได้เร็วขึ้น สมองก็จะทำงานได้ดีมากยิ่งขึ้น ไอคิวก็สูงขึ้นตามไปด้วย

อุ้มลูกนั่งตัก อ่านหนังสือเล่มแรกในชีวิต

อย่าลังเลหรือสงสัยกับการมอบหนังสือเล่มแรกให้ลูกตั้งแต่ในช่วงปฐมวัย เด็กๆ ทุกคนก้าวสู่เส้นทางรักการอ่านได้ตั้งแต่วัยแรกเกิด เมื่อพ่อแม่หยิบหนังสือมาอ่านให้ลูกฟัง เด็กจะใช้การฟังเสียง แยกแยะระดับเสียงที่แตกต่างกัน พอเด็กเริ่มโตขึ้นอีกนิด โอกาสทองที่คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรพลาด คือการอุ้มลูกนั่งตัก โอบกอดเขาไว้พร้อมกับชี้ชวนให้เด็ก ๆ ดูหนังสือภาพสีสันสดใส

ช่วงเวลาตรงนี้เองที่อ้อมกอดของคุณพ่อคุณแม่จะกลายเป็นสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ช่วยสานสายสัมพันธ์ทั้งความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยไปยังลูกน้อย ถ้อยคำและน้ำเสียงของคุณแม่ที่อ่อนโยน จะกระตุ้นให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลิน ได้ใช้สมองในการคิดและจินตนาการ เชื่อมโยงเสียงกับภาพที่เห็น เกิดเป็นเครือข่ายสร้างการเรียนรู้ที่กว้างใหญ่ไพศาลอย่างที่คุณพ่อคุณแม่คาดไม่ถึงเลยทีเดียว

IDEAS & TIPS

มากอดกันเถอะ
กอดกันตลอดเวลา ยิ่งมากก็ยิ่งดี

กอดกันวันละ 4 ครั้ง.....เพื่อการดำรงชีวิต

กอดกันวันละ 8 ครั้ง.....เพื่อการดำเนินชีวิต

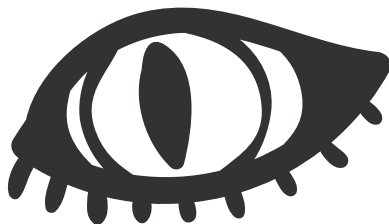
กอดกันวันละ 12 ครั้ง.....เพื่อการเจริญเติบโต

CHECKLIST 3

ประสาทสัมผัส
สร้างการเรียนรู้

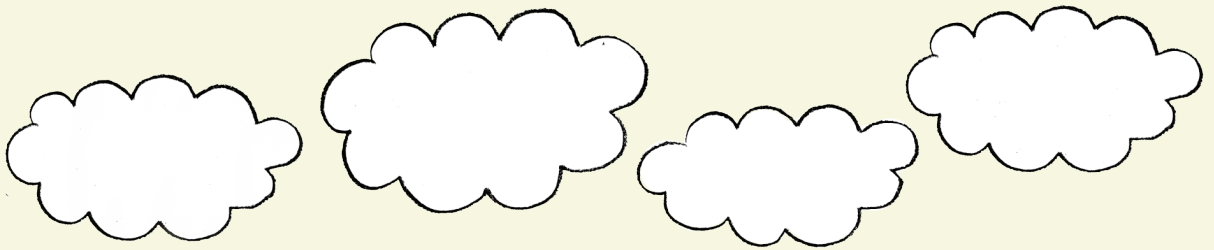
ลองจินตนาการว่าคุณถูกย่องร่างจนตัวเล็กจิ๋ว แล้วจู่ๆ ก็ไปโผล่ที่ไหนก็ไม่รู้ เป็นดินแดนที่ไม่รู้จักคุ้นเคย คุณพูดไม่ได้ อ่านก็ไม่ออก เดินก็ยังไม่แข็ง สิ่งเดียวที่คุณจะสามารถเรียนรู้และสร้างความคุ้นเคยกับดินแดนนั้นได้ย่อมหนีไม่พ้น การใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดในร่างกายเท่าที่มีเป็นตัวช่วยในการเรียนรู้

...เด็ก ๆ ก็เช่นเดียวกัน.....

เด็กในช่วงปฐมวัย เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาระบบสัมผัส และระบบการเคลื่อนไหวของร่างกาย ผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กวัยนี้ มักบอกว่าเป็นช่วงที่เด็กชนเหลือเกิน เพราะเด็กจะไม่ชอบอยู่นิ่ง เคลื่อนไหวตลอดเวลา พยายามสัมผัสทุกสิ่งรอบตัว เริ่มปีนป่ายที่ต่างๆ จนผู้ใหญ่ปวดเศียรเวียนเกล้า

อย่างไรก็ตาม คุณพ่อคุณแม่อาจจะต้องอดทนเวียนหัวไปสักหน่อย เพราะสิ่งทีเด็ก ๆ ทำ เขาไม่ได้แกล้งหรือตั้งใจที่จะป่วนคุณพ่อคุณแม่แต่อย่างใด ทั้งหมดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กพยายามจะทำทุกอย่างเพื่อที่จะพัฒนาสมองของตัวเองให้รับรู้ เรียนรู้ที่จะควบคุมร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ตัวเองต้องการ แต่เนื่องจากเด็กยังใช้กล้ามเนื้อร่างกายไม่คล่อง โอกาสเกิดอุบัติเหตุจึงมักเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ไม่ควรห้ามจนเด็กรู้สึกอึดอัดหรือไม่กล้าทำอะไรเลย แต่ควรต้องช่วยดูแลจัดการพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กให้เหมาะสม ปลอดภัย ระมัดระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงจะดีกว่า

อะไรซ่อนอยู่?

ในสัมผัสทั้ง ๒ ของเด็ก

- เก็บข้อมูลทั้ง ภาพ เสียง กลิ่น รส สัมผัส และความรู้สึก
- เรียนรู้อย่างรวดเร็วไว
- สร้างเซลล์ประสาทเชื่อมโยงในสมอง
- ยิ่งใช้มาก เซลล์สมองยิ่งดีและแข็งแรง

เด็ก ๆ ปฐมวัยเรียนรู้ได้ไวที่สุด

อย่าประมาทเด็ก ๆ นะคะ รู้ไหมคะว่า ช่วงปฐมวัยอายุราว 2 ขวบ เด็ก ๆ จะมีสมองหนักเท่ากับร้อยละ 75 และมีการเชื่อมโยงระหว่างเซลล์ต่างๆ ในสมองเป็น 2 เท่าเมื่อเทียบกับสมองผู้ใหญ่ ที่สำคัญสมองของเด็กวัยนี้ ยังมีความไวต่อการเรียนรู้มากกว่าผู้ใหญ่ อีกต่างหาก นั่นก็คือ ถ้ามีอะไรมากระทบประสาทสัมผัส การรับรู้และเรียนรู้ในสมองจะเกิดขึ้นได้ง่ายและเร็วมาก ต่างกับสมองผู้ใหญ่ที่จะเลือกเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ตัวเองสนใจ เลือกแต่สิ่งที่ชอบ หรือมีความหมายกับตัวเอง ความไวในการรับข้อมูลต่างๆ ของสมองจึงน้อยกว่าเด็กมาก

มาทำความเข้าใจการทำงานของเซลล์สมองของเด็กกันหน่อยดีกว่า... เมื่อเด็กใช้ประสาทสัมผัสแต่ละต้องความร้อน เย็น เห็นภาพ สี แสง ได้ยินเสียง รับรู้รส กลิ่น และความรู้สึก ข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านประสาทสัมผัสจะเดินทางเข้าไปสู่สมองในรูปของวงจรที่เชื่อมโยงต่อกัน ข้อมูลเหล่านี้ถ้าได้รับซ้ำ ๆ ก็จะเป็นเส้นทางเครือข่ายของเซลล์สมองที่ดี มีประสิทธิภาพ ส่วนของเส้นทางไหน เซลล์ไหนที่ไม่ได้ใช้ นานๆ เข้าก็จะฝ่อลงและเสียหายไปในที่สุด

สมองของเด็กวัยนี้จะสร้างวงจรเชื่อมโยงกันไว้มากเกินความต้องการ แล้วเมื่อเด็ก ๆ โตขึ้น สมองก็จะค่อย ๆ จัดการลดทอนวงจรเชื่อมโยงบางอย่างที่ไม่ได้ใช้แล้วทิ้งไปจนกระทั่งเหลือเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้น ถ้าในช่วงปฐมวัย เด็ก ๆ ได้มีโอกาสเข้าถึงและรับสื่อดี ๆ ที่ช่วยกระตุ้นให้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสมาก ๆ โตขึ้นแม้สมองจะลดทอนออกไปเสียครึ่งหนึ่ง เด็กก็ยังเหลือเซลล์สมองอีกเป็นจำนวนมาก ตรงกันข้ามกับเด็กที่ไม่ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสในช่วงปฐมวัยมากพอ ลองคิดว่าโตขึ้นเขาจะเหลือวงจรเชื่อมโยงของเซลล์สมองน้อยสักเท่าไร

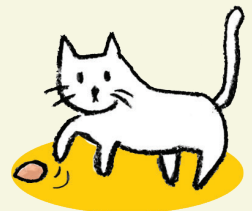

IDEAS & TIPS

ให้ธรรมชาติช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสให้เด็ก

หาเวลาว่างพาเด็กๆ ของเราออกไปเล่นในพื้นที่ดีๆ ที่อุดมด้วยธรรมชาติกันบ้าง นะคะ ไม่ต้องกลัวเลอะ เพราะยิ่งเลอะยิ่งมากประสบการณ์ค่ะ มีสื่อและกิจกรรมมากมาย ในพื้นที่ธรรมชาติ ที่จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสในแต่ละด้านให้กับเด็กได้อย่างพิเศษ ไม่ว่าจะเป็น

- หยิบก้อนหินมาเรียงเป็นแถว ตั้งเป็นกองสูง ต่อกันเป็นรูปร่างต่างๆ
- ลองดมกลิ่นไม้ เปลือกไม้ หรือใบไม้แห้งสะอาดๆ
- ชมสีสันทันแตกต่างของดอกไม้ รังไรจับผีเสื้อ
- ขุดบ่อน้ำ ปั้นดิน เล่นทราย
- สังเกตการเดินทางของมด แมลง เต่าทอง ไล่เดือน ฯลฯ
- นอนบนพื้นหญ้า แหงนหน้าจินตนาการไปกับเมฆน้อย
- หลับตาพริ้ม หายใจเต็มปอด ให้สายลมสัมผัสผิวกายเบาๆ

CHECKLIST 4

กิน นอน อี จี

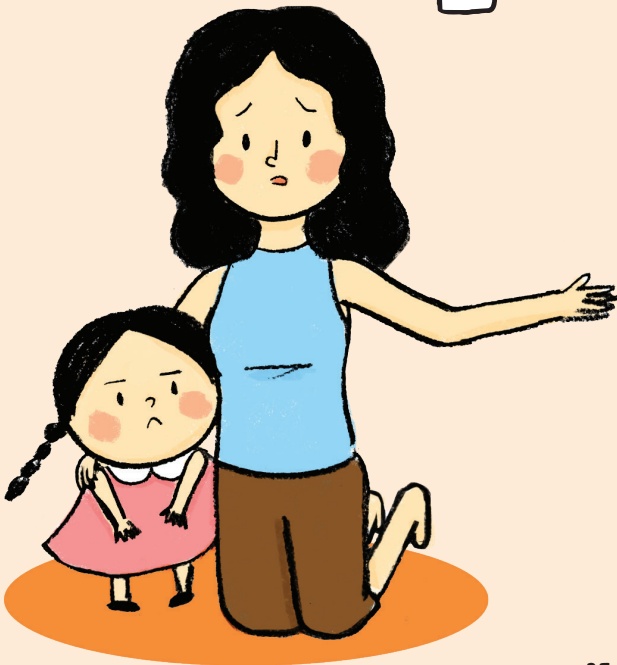
ทักษะชีวิต

พื้นฐาน

ปัญหา? หรือ ธรรมชาติ?

ลูกเราเป็นอะไรไป? เป็นแบบนี้ปกติหรือเปล่า?

- กินน้อย กินยาก
- โยเย ไม่ยอมเข้าห้องน้ำ
- ฉี่รดที่นอน
- กลัวการอีในห้องน้ำ

กิน

เป็นเรื่องธรรมดาตามากับพฤติกรรมการกินอาหารของเด็กที่เปลี่ยนไปในช่วงวัย 3 - 5 ปี เพราะวัยนี้เป็นช่วงที่อัตราการเจริญเติบโตของร่างกายไม่ได้มากเหมือนในวัยทารก เด็กในช่วงวัยนี้จึงจะไม่หิวบ่อยหรือกินเยอะเหมือนกับวัยก่อนหน้านี้นี้ คุณพ่อคุณแม่ คุณครูในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล ก็เลยจะพบว่าเด็กจะมีพฤติกรรมเลือกกิน กินยาก ไขว่โน่นก็ไม่กิน ไขว่นี้ก็ไม่เอา จะกินแต่ของชอบของตัวเองไม่ก็อย่างเท่านั้น

ถ้าเจอเด็กที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ ขอให้ผู้ใหญ่ได้เข้าใจว่าเป็นธรรมชาติในช่วงวัยนี้ของเด็ก ทางแก้ไขอย่าใช้การดุด่าลงโทษเด็ก แต่ควรใช้วิธีจัดเตรียมหน้าตารูปร่างอาหาร กลิ่น รส สัมผัส ให้เหมาะกับเด็ก พยายามทำให้ช่วงเวลาของการกินอาหารเป็นช่วงเวลาที่น่าผ่อนคลาย ไม่ทำให้เด็กเครียด เปิดพื้นที่ความคิดให้เด็กมีสิทธิ์ได้เลือกบ้างว่าจะกินหรือไม่กินอะไร ถ้าทำอย่างนี้ได้ ต่อไปเด็กก็จะเริ่มเรียนรู้ที่จะชิมอาหารที่แตกต่าง และชอบกินอาหารที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

นอน

“นอนกันดีกว่า” (เสียงนุ่ม)

“ไม่นอน”

“นอนเถอะ” (เสียงเริ่มแข็ง)

“ไม่นอน”

“นอนเดี๋ยวนี้!” (เสียงเริ่มโมโหเต็มที่)

“ไม่นอน แงๆๆ”

บทสนทนาแสนอ่อนใจระหว่างคุณพ่อคุณแม่กับเด็กน้อย ผู้ไม่ยอมนอน มักจะลงท้ายด้วยอาการร้องไห้โยเยอยู่บ่อยครั้ง อาการนี้จะเกิดขึ้นทั้งการนอนกลางวันและกลางคืน เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องธรรมชาติของเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3 ปีเช่นเดียวกัน พอเกิดอาการแบบนี้ ก็จะเริ่มมีการบังคับ ลงโทษ เด็กก็จะเริ่มเกรี้ยว ดงแวง และจบลงด้วยการร้องไห้ บางคนหลับไปทั้งหน้าตาเกือบทุกวันก็มี

ถ้าคุณพ่อคุณแม่เข้าใจว่าเป็นธรรมชาติของวัย ก็ขอให้ช่วยเหลือเด็กแทนการดุตำลึงโทษ ลองใช้สื่อดีๆ อย่างการอ่านนิทาน ให้เด็กฟังก่อนนอน ดูสมุดภาพ หรือให้ตุ๊กตาเข้านอนกับเด็กๆ ด้วย ก็จะช่วยให้เด็กรู้สึกสบายใจและมีความสุขกับการนอนมากยิ่งขึ้น อาการเหล่านี้เป็นเพียงช่วงระยะเดียว เมื่อเด็กอายุ 4 ปี พฤติกรรมเรื่องนอนของเด็กก็จะกลับเป็นปกติ ยอมเข้านอนแต่โดยดี

อี ฉี

เรื่องการขบถ่าย อี ฉี เป็นเรื่องธรรมชาติสำหรับผู้ใหญ่ แต่สำหรับเด็กๆ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่และยากสำหรับเขาเหมือนกันนะคะ เด็กแต่ละคนอาจจะมีความพร้อมในการควบคุมการขบถ่ายของตัวเองไม่เหมือนกัน การอี ฉี บางครั้งยังสัมพันธ์กับความรูสึกในจิตใจ เด็กบางคนมีความกังวล ความเครียดบางอย่างซ่อนอยู่ ก็อาจจะไปแสดงออกเป็นการฉี่รดที่นอน

เด็กบางคนมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารไม่ค่อยถูกต้องนัก ก็จะต้องผูกปวดท้อง เจ็บปวดเวลาขบถ่าย หรือบางทีสุขลักษณะของห้องน้ำไม่ดี เหม็น สกปรก ก็จะส่งผลต่อเนื้อทำให้เด็กกลัวการขบถ่าย กลัวการเข้าห้องน้ำไปเลยก็มี บางคนเกิดอาการมาก กลายเป็นท้องผูกเรื้อรังเลยก็มีเยอะ

ดังนั้น หากเด็กยังควบคุมการขบถ่ายได้ไม่ดี ขอให้ผู้ใหญ่อย่าเพิ่งลงเอยด้วยการดุว่า กล่าวโทษ บังคับหรือโมโหเด็ก แต่ขอให้คุณพ่อคุณแม่หรือคุณครู ช่วยกันสังเกตว่า ต้นเหตุของปัญหาอยู่ที่ไหน และพยายามแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น ถ้าอาการฉี่รดที่นอนเกิดจากความเครียด คุณพ่อคุณแม่ก็ควรจะทำให้เด็กเกิดความรูสึกอบอุ่น ปลอดภัย มันคงใช้เวลาไม่นานอาการฉี่รดที่นอนก็จะค่อยๆ ดีขึ้นและหายไปได้ในที่สุด

IDEAS & TIPS

นิทานสอนหนู

การสอนกิจวัตรประจำวันผ่านสื่อดีๆ อย่างหนังสือนิทาน เป็นวิธีที่ได้ผลดีวิธีหนึ่ง เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครในหนังสือนิทาน โดยเฉพาะถ้าเป็นตัวละครเดิมที่เป็นหนังสือนิทานชุดต่อเนื่อง เด็กจะยิ่งรู้สึกคุ้นเคย ใกล้ชิด ผูกพันกับตัวละคร และพร้อมที่จะคล้อยตามพฤติกรรมของตัวละครได้ไม่ยาก

ตัวอย่างหนังสือนิทาน เรื่อง 'อี' *

อี เป็นสื่อหนังสือนิทานที่ใช้คำง่ายๆ ย้ำคำซ้ำๆ ที่คำว่า 'อี' อ่านแล้วทำให้รู้สึกว่าการขับถ่ายเป็นปกติวิสัยของชีวิต หนังสือเล่มนี้สอนเด็กให้รู้จักเรื่องการขับถ่าย อูจจาระผ่านสัตว์ต่าง ๆ แล้วขมวดด้วยการแนะนำให้เด็กรักษาความสะอาดในการขับถ่าย ช่วยเสริมการสอนเด็กให้รู้จักช่วยเหลือตัวเองในเรื่องของการขับถ่ายอย่างค่อยเป็นค่อยไป

* ทาโร โทมิ (เรื่องและภาพ) / พรอนงค์ นิยมค้า (แปล) จากเรื่อง *Everyone eats and...* (Minna Unchi - ญี่ปุ่น) สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก

*1 ในหนังสือนิทานคัดสรรและแนะนำโดยแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สนับสนุนโดย สสส.

CHECKLIST 5

อ่าน
สร้างสุข

‘นิทาน’ เป็นอาหารสมอง
และอาหารใจให้กับเด็กปฐมวัยใน
เวลาเดียวกัน ความจริงแล้วเด็ก ๆ สนุก
กับหนังสือนิทานได้ตั้งแต่เริ่มลืมตาดูโลกเลย
ด้วยซ้ำไป เพราะถึงแม้จะยังไม่เข้าใจภาษา แต่เมื่อ
คุณพ่อคุณแม่อ่านหนังสือ ก็จะเปรียบได้คล้ายกับการ
ที่เด็กได้ยินเสียงของเพลงและดนตรี กระตุ้นประสาทสัมผัส
แรกคือ การได้ยิน

หลังจากนั้น เด็ก ๆ ก็จะสัมผัสหนังสือมากขึ้น เห็นหนังสือเป็น
ของเล่นชิ้นหนึ่ง อาจจะหยิบ ฉีก กัด ขยำ และเมื่อเด็กอายุ 10 เดือน
เป็นต้นไป เขาจะเริ่มพยายามเปิดหนังสือและสนใจภาพในหนังสือ พยายาม
ที่จะเรียนรู้ทุกเรื่องราวจากในหนังสือ และนี่คือจุดเริ่มต้นการปลูกฝังนิสัยรักการ
อ่านให้กับลูก

เด็กทำอะไรจากนิทาน (ที่มากกว่าภาษา)

ผู้ใหญ่หลายคนคิดว่าอ่านนิทานก็เหมือนอ่านหนังสือ ได้ความรู้ ได้ภาษา ได้การอ่าน แต่จริงๆ แล้วในช่วงปฐมวัย การอ่านนิทานให้เด็กฟัง มีคุณค่ามากมาย มหาศาลกว่านั้น

- อ่านสร้างสมาธิ
- อ่านสร้างจินตนาการ
- อ่านสร้างความผูกพัน
- อ่านกระตุ้นเซลล์สมอง
- อ่านสร้างพฤติกรรมที่ดี

หนังสือเล่มแรก = หนังสือภาพ

การเลือกซื้อหนังสือให้เด็กควรเป็นไปตามลำดับ หนังสือเล่มแรกที่ควรจะให้เด็กสัมผัสคือ **'หนังสือภาพ'** ลักษณะคือ หนังสือที่มีภาพสวยงาม อาจจะมีเรื่องราวหรือไม่ก็ได้ ถัดจากนั้นจึงค่อยเริ่มปรับเป็นหนังสือ **'นิทานภาพ'** คือ หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ จากนั้นจึงเป็นการอ่านหนังสือ **'นิทาน'** คือ หนังสือที่เน้นเนื้อหาเป็นหลัก

นอกจากนี้ หนังสือเล่มแรกสำหรับเด็กยังควรมีลักษณะอื่นๆ เพิ่มเติม คือ

- คงทน
- ปลอดภัย
- ทำความสะอาดได้ (เพราะเด็กอาจเอาเข้าปาก)
- เปิดง่าย อ่านจากซ้ายไปขวา
- รูปภาพน่าสนใจ รายละเอียดไม่มาก
- สีฉูดฉาดกัน เห็นชัดเจน

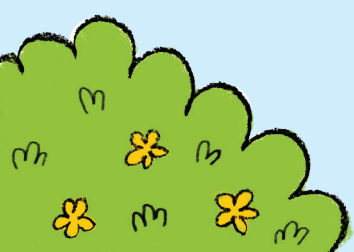

อ่านหนังสือทุกวัน สร้างภูมิคุ้มกัน ทางอารมณ์

Q : คุณพ่อคุณแม่หลายคนท้อใจ อ่านหนังสือให้ลูกฟังก่อนนอนทุกคืน แต่ลูกไม่เห็นจะรักการอ่านเพิ่มขึ้นเลย หรือลูกจะไม่ชอบหนังสือ? เลิกอ่านดีไหม?

A : ขอให้คุณพ่อคุณแม่มั่นใจว่า การอ่านหนังสือไม่เคยสร้างพิษภัยให้กับเด็ก การที่เราอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง ไม่ได้เพื่อให้เด็กชอบ รัก หรือเป็นนักอ่านอย่างเดียวเท่านั้น แต่ช่วงเวลาที่คุณพ่อคุณแม่อ่านหนังสือนิทานให้ลูกฟังทุกคืนๆ คือช่วงเวลาคุณภาพและการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ ที่เด็กๆ จะได้ใช้ร่วมกับคุณพ่อคุณแม่ เด็กจะซึมซับถึงความอบอุ่น ปลอดภัย จนเกิดเป็นความสุข และความสุขแบบนี้แหละที่จะประทับลงไปໃใจของเด็ก เกิดเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจ ให้เขาเกิดความมั่นคง เข้มแข็งทางอารมณ์ เชื่อมั่นในความรักของพ่อแม่ที่มีต่อตัวเอง เมื่อโตขึ้นก็จะกลายเป็นเกราะคุ้มกันไม่ให้เขาเตลิดเปิดเปิงไปกับสิ่งไม่พึงประสงค์ที่เข้ามาช่วยๆ ง่าย ๆ

เพียงแค่นี้ก็สุดแสนจะคุ้มค่าแล้วใช่ไหมคะคุณพ่อคุณแม่ ส่วนเรื่องการรักการอ่าน ไม่ต้องกังวลค่ะ หากเด็กมีความสุขกับหนังสือ ในอนาคตเขาจะมีนิสัยรักการอ่านตามมาไม่มากก็น้อยอย่างแน่นอน

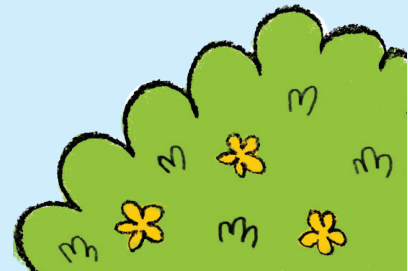
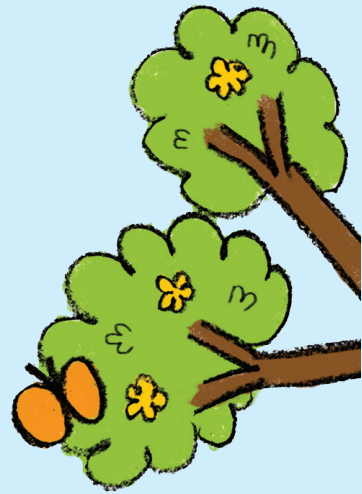

IDEAS & TIPS

สร้างกิจกรรมจากหนังสือนิทานเล่มโปรด

เมื่ออ่านหนังสือนิทานหลายรอบแล้ว หากกลัวเด็กๆ จะเบื่อ (แต่ปกติแล้วผู้ใหญ่ มักจะเบื่อก่อน เพราะเด็กชอบฟังเรื่องซ้ำๆ) ลองเอาเนื้อหาของหนังสือนิทานมาสร้างเป็น สื่อสร้างสรรค์หรือกิจกรรมสนุกๆ เล่นกันก็สนุกดีนะคะ นอกจากคลายเบื่อแล้ว เด็กๆ ยัง ได้พัฒนาทักษะอีกหลายๆ ด้านไปด้วย กิจกรรมที่ต่อยอดจากหนังสือนิทานได้ เช่น

- วาดรูป ระบายสี
- ประดิษฐ์ของเล่น หรือชิ้นงานศิลปะ
- ทำขนมหรือทำอาหาร
- เล่นเกม เช่น ถามตอบ ซ่อนหา ฯลฯ
- เล่นบทบาทสมมติ
- ออกไปท่องเที่ยวหรือเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ

CHECKLIST 6

เป็นเพื่อนกับ
ผักและผลไม้

ช่วงปฐมวัยเรื่องของ **‘อาหาร’** เป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญมาก ไม่แพ้เรื่องอื่น ๆ เพราะเป็นช่วงที่เด็กต้องได้รับสารอาหารเพื่อการพัฒนาร่างกายในทุก ๆ ส่วน หากเด็กขาดสารอาหาร ก็จะทำให้แคระแกร็นทางร่างกาย สติปัญญาก็พัฒนาได้ช้า ถ้ามากเกินไปก็ทำให้เกิดปัญหาโรคอ้วน ดังนั้น คุณพ่อคุณแม่ควรจะเลือกอาหารที่มีประโยชน์ ในปริมาณที่เหมาะสมให้เด็กได้รับประทาน

และสิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ควรจะทำ ควบคู่ไปกับการเอาใจใส่เรื่องอาหารที่เด็กรับประทาน ก็คือการปลูกฝังสุขลักษณะนิสัยที่ดีในการเลือกรับประทานอาหารให้กับเด็ก โดยเฉพาะการเป็นมิตรหรือเพื่อนรักกับ ‘ผัก ผลไม้’ เพราะหากทำได้ตั้งแต่ช่วงปฐมวัย นิสัยในการชอบรับประทานผักและผลไม้ก็จะติดตัวเด็กต่อไปในอนาคต ถือเป็น การสร้างพื้นฐานสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงให้กับเด็กอย่างยั่งยืน

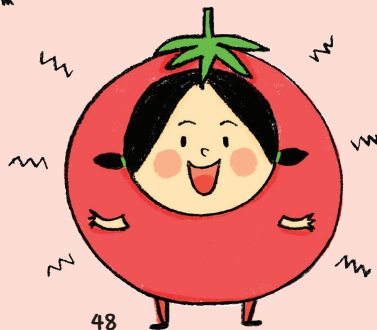
ให้เด็กกินผัก ปริมาณเท่าไรดี?

เด็กวัยทารก ได้คุณค่าของผัก
จากน้ำนมแม่ (แต่คุณแม่ต้อง
กินผักนะคะ)

เด็กอายุ 1 – 3 ปี
กินผักสุกวันละ 4 – 8 ช้อนกินข้าว

เด็กอายุ 4 – 6 ปี
กินผักวันละ 8 – 12 ช้อนกินข้าว

อย่าลืม! ทานผักให้หลากหลาย
ไม่ซ้ำจำเจ จะได้สารอาหารครบถ้วน
ปลอดภัย ลดการสะสมสารพิษจาก
สารเคมีในผักอีกด้วย

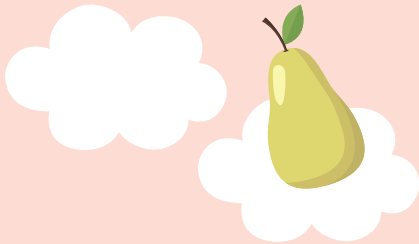

อยากให้ลูกกินผักผลไม้ พ่อแม่ต้องเริ่มก่อน

คงเป็นเรื่องยากแน่ ๆ ถ้าคุณพ่อคุณแม่เชิญชวนลูก ๆ ให้รับประทานผักและผลไม้ แต่ตัวคุณพ่อคุณแม่ไม่รับประทาน เด็กคงไม่เชื่อแน่ ๆ ว่าผักผลไม้อร่อย ดี และมีประโยชน์ เพราะฉะนั้น ผู้ใหญ่ในครอบครัวโดยเฉพาะคุณพ่อคุณแม่ควรมีนิสัยในการรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำ มีผักอยู่ในมื้ออาหารทุกมื้อ มีผลไม้เป็นอาหารว่างประจำของครอบครัว

ความคุ้นชินที่เห็นคุณพ่อคุณแม่ หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวรับประทานผักผลไม้เป็นประจำนี้แหละค่ะ คือสิ่งที่ดีที่สุด ที่จะเชิญชวนและทำให้เด็ก ๆ รับประทานผักและผลไม้ได้อย่างไม่ยากเลย เพราะเขาเห็นอยู่ในชีวิตประจำวันทุกวันอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม ถ้าคุณพ่อคุณแม่หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวทานผักเป็นประจำ แต่ทำยังไงๆ ลูกก็ไม่ยอมทานผักผลไม้อยู่ดี ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ขอให้คุณพ่อคุณแม่ใจเย็นๆ ค่ะ อย่าเพิ่งไปบีบบังคับเด็กให้เจ็บช้ำน้ำใจ ดีไม่ดีจะพลอยฝังใจเกลียดผักผลไม้ไปได้ ขอให้เริ่มต้นจากการให้เด็กๆ คุ้นเคยและมีทัศนคติที่ดีกับผักผลไม้ก่อนก็พอค่ะ ให้เขารู้สึกว่าผักเป็นส่วนหนึ่งของอาหารประจำวัน ค่อยๆ เชิญชวนให้เขาลองชิม จากเล็กๆ น้อยๆ ค่อยเป็นค่อยไป แล้วเด็กจะค่อยๆ ทานผักผลไม้ได้เอง

'ขนม-ของว่าง' แห่งความภูมิใจ

เด็ก ๆ ชอบรับประทานขนมหรืออาหารว่างเบา ๆ ในระหว่างวันอยู่แล้ว คุณพ่อคุณแม่ลองดัดแปลงเอาผักและผลไม้ตามฤดูกาล แทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในขนมหรือเมนูอาหารว่างของเด็กดูนะคะ เช่น แชนดิวไส้ผักผลไม้ ผลไม้ฟองดู (หวานน้อย สักหน่อย) ไอศกรีมผลไม้ (หวานน้อยเช่นกัน) น้ำผลไม้คั้นสด ๆ หรือจะเป็นสลัดที่มีทั้งเนื้อสัตว์อย่างทูน่า ไส้กรอก ปูอัด ผสมปนอยู่กับผักและผลไม้ก็เข้าที่

และถ้าจะให้สนุกสุด ๆ ตอนทำอาหารว่าง ขอให้คุณแม่ลองเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ในครอบครัว ชวนเด็ก ๆ เขามาช่วยคิด ช่วยกันไปเดินจ่ายตลาด และกลับมาช่วยกันทำด้วยกันในครัว ก็จะทำให้ขนมหรืออาหารว่างมือนั้นมีคุณค่าทั้งร่างกายและจิตใจสำหรับเด็ก ๆ ทุกคนเลยละคะ

โอ้ ! ก็หนูอดสำหรับมือทำด้วยฝีมือตัวเอง
ทุกขั้นตอน จะไม่ลองชิมฝีมือตัวเองได้ยังไงละคะ (ครับ)

IDEAS & TIPS

สนุกกับงานศิลปะจากผักและผลไม้

ลองเอาผัก ผลไม้ หลากหลายชนิด มาผ่าหรือหั่นให้เป็นรูปทรงต่างๆ แล้วให้เด็กๆ ลองนำมาจุ่มสีน้ำหลากสี สีสัน ปั้นลงบนกระดาษขาวตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของตัวเองดูค่ะ

วิธีนี้นอกจากเด็ก ๆ จะสนุกไปกับจินตนาการของตัวเองแล้ว ก็ยังทำให้เด็กคุ้นเคย สนุก และเกิดทัศนคติแง่บวกกับผักและผลไม้ ซึ่งจะนำไปสู่การกล้าที่จะชิม และรับประทานผักผลไม้ต่อไปด้วยค่ะ

CHECKLIST 7

เด็กไทยอ่อน
'หวาน'

เมื่อโรคอ้วนคุกคามเด็กไทย

โรคอ้วน กลายเป็นปัญหาใหม่และใหญ่ของเด็กไทยในยุคนี้ สาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมการกิน โรคอ้วนนำกล้วตรงที่มันนำสู่โรคร้ายอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ฯลฯ โดยพบว่าเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อย เนื่องจากขาดอาหารขณะที่อยู่ในท้องแม่ แล้วขาดอาหารช่วง 2 ปีแรก จากนั้นมาอ้วนเร็วก่อนอายุ 5 ปี จะเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคอ้วน โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และหลอดเลือดมากขึ้น สถิติยังพบว่าตอนนี้ มีเด็กและวัยรุ่นที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 18 ภายในเวลาห่างกันแค่ 5 ปีเท่านั้น

เพราะฉะนั้น ต่อไปนี้เวลาที่เราเห็นเด็กอ้วนพุงกลมแก้มย้วย จึงไม่ควรเห็นว่าเป็นเรื่องน่ารักหรือตลกขำขัน ทางที่ดีควรจะช่วยเด็ก ๆ ให้เขาได้ปรับนิสัยและพฤติกรรมการกินให้ถูกต้อง เพื่อที่เด็ก ๆ จะได้มีสุขภาพแข็งแรง และแน่นอนที่สุด การปรับนิสัยและพฤติกรรมการกินที่ถูกต้อง ถ้าจะให้ดีที่สุด ก็ควรที่จะเริ่มต้นตั้งแต่เด็กปฐมวัยนั่นเองค่ะ

เคล็ดลับกินยังไงไม่ให้ 'เด็กอ้วน'

- ✓ อาหารว่างควรห่างจากมื้อหลักอย่างน้อย 1 ชั่วโมงครึ่ง
- ✓ ไม่ควรใช้ขนมเป็นสื่อในการให้รางวัลหรือลงโทษเด็ก
- ✓ ให้เด็กดื่มนมรสจืด
- ✓ หลีกเลี่ยงขนมกรุบกรอบ น้ำหวาน น้ำอัดลม
- ✓ หลีกเลี่ยงนมเปรี้ยวพร้อมดื่ม น้ำผลไม้สำเร็จรูป
- ✓ ฝึกให้เด็กกินอาหารธรรมชาติไม่หวานจัด มันจัด เค็มจัด

อาหารว่าง อร่อยได้ไม่อ้วน

ช่วงระหว่างวัน เด็กๆ มักชอบทานขนมกรุบกรอบ ไอศกรีม เบเกอรี่ ช็อกโกแลต ลูกอม ลูกกวาด ของโปรดของเด็กๆ เหล่านี้ถ้าห้ามเสียเด็ดขาด คงไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนกัน อาจจะทำให้เด็ก ๆ ทานได้ แต่ในปริมาณน้อย ๆ และไม่บ่อยนัก แล้วสนับสนุนให้เด็กลองทานอาหารว่างที่อร่อยและมีประโยชน์เพิ่มเติมเข้าไปให้มากขึ้น

ตัวอย่างเมนูอาหารว่างที่มีประโยชน์ สำหรับเด็ก ๆ เช่น

- ผลไม้สดตามฤดูกาล เลือกผลไม้ที่ไม่หวานจัด เช่น กล้วย ส้ม มะละกอ ฝรั่ง ชมพู
- ขนมไทย ที่ทำจากธัญพืช ถั่ว ผัก ผลไม้ มีมะพร้าวอ่อนและไม่หวานจัด เช่น ถั่วแปบ ข้าวต้มมัด ขนมตาล ขนมกล้วย ถั่วเขียวต้มน้ำตาล ขนมฟักทองนึ่ง
- ถั่ว พืชหัว และธัญพืช เช่น ถั่วต้ม ถั่วอบ มันหรือเผือกต้ม ข้าวโพดต้ม
- อาหารว่างอื่นๆ ที่มีอาหารหลากหลายหมู่อยู่ปนกัน เช่น ขนมจิบ ซาลาเปา แซนด์วิชทูน่า

IDEAS & TIPS

สนุกกับเมล็ดถั่ว

เมล็ดถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วดำ ถั่วแดง ก่อนจะไปต้มกิน คุณพ่อคุณแม่ยังสามารถประยุกต์เป็นสื่อหรือเกมสนุกๆ ให้เด็กๆ เล่นเพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กได้ด้วย

วิธีก็ไม่ยากเลยคะ แค่อัดเมล็ดถั่วหลากสีสั้่นหลายขนาด แล้วนำมาเทรวมกันในชามใบใหญ่ ผสมปนเปคลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นชวนเด็กๆ มาแยกเมล็ดถั่วสีสั้่นต่าง ๆ ออกจากกัน ฟังดูอาจจะเป็นงานน่าเบื่อสำหรับผู้ใหญ่ แต่สำหรับเด็กเล็กๆ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่และไม่ง่ายเลยสำหรับเขา เขาจะรู้สึกท้าทายและนั่งเล่นอยู่กับมันได้นานพอดูเลยละคะ สื่อและกิจกรรมแบบนี้จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็ก ทั้งการมองเห็นและการสัมผัสผ่านนิ้วมือ ช่วยกระตุ้นให้เซลล์ประสาทของเด็กทำงานสร้างเครือข่ายอย่างที่เราเองอาจจะคาดไม่ถึง

และเมื่อเด็กๆ แยกเมล็ดถั่วเสร็จแล้ว อย่าลืมชมเชยเขา กอดและหอมเขา จากนั้นชวนกันไปทำขนมด้วยกันคะ รับประทานแค่ถั่วต้มน้ำตาล เด็ก ๆ ก็กินอร่อยจนหมดชามด้วยความภาคภูมิใจ

CHECKLIST 8

ดนตรี
สร้างสุนทรีย์ะ

คุณพ่อคุณแม่ลองสังเกตดูสิว่า พื้นที่ปกติธรรมดาๆ ที่ใดก็ตาม เมื่อมีเสียงดนตรีไพเราะเปิดคลอเบาๆ ขึ้นมาเมื่อไร พื้นที่บริเวณนั้นจะกลายเป็นพื้นที่แห่งความสุข มีบรรยากาศสดชื่น แจ่มใส รู้สึกมีชีวิตชีวาขึ้นมาในทันที ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่า ‘ดนตรี’ นั้นเป็นศิลปะที่กล่อมเกลารามณ์จิตใจของผู้ฟังให้อ่อนโยน เกิดสุนทริยะความงดงามขึ้นในจิตใจ

และเมื่อเด็กปฐมวัยได้ฟังดนตรี เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเสียงดนตรี ร้องเพลงคลอเสียงดนตรี หรือมากไปกว่านั้นคือได้เล่นดนตรีด้วยตัวเอง ผลดีของดนตรีจึงแผ่ขยายมากมายมหาศาลนัก

สิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้น... เมื่อเด็กฟังเสียงดนตรี

- กระตุ้นประสาทสัมผัสด้านการฟัง
- สมองสร้างคลื่นสมอง
หลังสารอัลฟ่าช่วยพัฒนาสมอง
- เกิดสมาธิต่อเนื่อง
- เกิดความยืดหยุ่นทางปัญญา
จิตใจอ่อนโยน งดงาม

เลือกดนตรีให้เหมาะกับเด็ก

เพลงและดนตรีเป็นสื่อที่ดี ที่มีประโยชน์มากมาย แต่ก็ไม่ใช่เพลงและดนตรีทุกชนิดที่จะเหมาะกับเด็กเล็ก ๆ เวลาที่คุณพ่อคุณแม่เลือกสื่อชนิดนี้มาเปิดให้ลูกฟัง ต้องไม่เลือกที่ความนิยมว่าเป็นเพลงยอดฮิตของยุคนั้น หรือว่าเป็นเพลงที่ติดหู ตลกขบขัน แต่ควรที่จะเลือกสื่อเพลงหรือดนตรีที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ เหมาะกับเด็ก หรือจะเป็นเพลงบรรเลงที่ไม่มีเนื้อร้องก็ยิ่งได้ ควรเลือกสื่อดนตรีที่มีจังหวะไม่เร็วหรือดังจนเกินไป ไม่ใช่เพลงป๊อปแดนซ์โยกจนหัวสั่นหัวโคลน หรือเพลงร็อกที่แผดเสียงดังลั่น เพราะถ้าเป็นแบบนี้ แทนที่สมองของเด็กจะสร้างสารอัลฟา กลับจะไปสร้างสารชนิดอื่น ที่จะส่งผลเสียทำให้ความจำและศักยภาพสมองของเด็กลดลงเสียมากกว่า

เพลงคลาสสิกเบา ๆ ที่มีแต่ดนตรีบรรเลง หรือเพลงกล่อมเด็กดั้งเดิมของไทย ก็เป็นตัวเลือกที่ดีที่จะให้เด็กได้ฟัง คุณพ่อคุณแม่ไม่ต้องกังวลใจว่าเด็กจะเบื่อหน่ายหรือฟังไม่รู้เรื่อง สื่อศิลปะและภาษาของดนตรีไม่เคยเป็นอุปสรรคในการรับฟัง เด็กจะสามารถซึมซับความไพเราะของดนตรีเข้าสู่จิตใจ โดยที่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อนแต่อย่างใด

งานวิจัยพบ 'สื่อดนตรี' ช่วยเพิ่ม EF

มีงานวิจัยใหม่ ๆ หลายชิ้นค้นพบว่า การให้เด็กเล่นดนตรีอาจช่วยพัฒนา EF หรือทักษะสมองด้านการจัดการเพื่อความสำเร็จได้ โดยงานวิจัยพบว่า เด็กที่เรียนดนตรีจะมีการทำงานประสานกันระหว่างมือกับสายตาในการลอกเลียนแบบสัญลักษณ์ ความคล่องแคล่วทางภาษา และทักษะการลากเส้นเชื่อมต่อระหว่างวงกลมกับตัวเลข มากกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนดนตรี

กิจกรรมการเล่นดนตรี ยังช่วยทำให้เด็กมีสมาธิต่อเนื่อง เกิดความยืดหยุ่นทางปัญญา เกิดการพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางปัญญาที่จะสนับสนุนให้เกิด EF ขึ้นในเด็ก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของชีวิตต่อไปในอนาคต

เล่นดนตรีก็ได้ ร้องเพลงได้ก็ดี

ในแต่ละวันคุณพ่อคุณแม่หรือคุณครู อาจใช้สื่อเสียงเพลงสอดแทรกเข้าไป ในกิจวัตรประจำวันได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเสียงดนตรีปลุกลูกในตอนเช้า ร้องเพลงด้วยกันตอนอาบน้ำ ร้องเพลงระหว่างนั่งรถไปโรงเรียน หรือแม้กระทั่งร้องเพลงก่อนเข้านอนก็ยังได้

นอกจากการร้องเพลงหรือฟังดนตรีแล้ว คุณพ่อคุณแม่หรือคุณครูลองใส่ การปรบมือตามจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงดนตรีลงไปให้เด็ก ๆ ก็จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวร่างกายให้กับเด็ก ๆ อีกด้วย

Q : แล้วถ้าคุณพ่อคุณแม่ร้องเพลงไม่เพราะล่ะ จะทำยังไงดี?

A : อะเฮ้ม...เรื่องนี้ไม่เป็นปัญหาค่ะ คุณพ่อคุณแม่เป็นฮีโร่ของเด็ก ๆ อยู่แล้ว ขอให้ร้องเพลงอย่างเต็มเสียง ด้วยรอยยิ้มและความสนุกสนาน จะหลงคีย์บ้างก็คงไม่เป็นไร เน้นที่ความสุขของครอบครัวไว้ก่อน เพราะงานนี้ไม่มีกรรมการตัดสิน มีแต่ลูกของเราเท่านั้นค่ะที่คอยให้คะแนนเต็มสิบอยู่แล้ว สบายใจได้ค่ะ

IDEAS & TIPS

ดนตรีในธรรมชาติก็มีนะ

ถ้ามีโอกาสไปท่องเที่ยวหรืออยู่ในพื้นที่ดี ๆ ท่ามกลางธรรมชาติ ลองให้เด็ก ๆ หลับตา เงี่ยหูฟังเสียงลม เสียงฝน เสียงน้ำค้างตกตอต้นไม้ เสียงหยดน้ำตุง ๆ เสียงหรือ หิ่งห้อย เสียงกบ หรือเสียงอึ่งอ่างที่อยู่ในธรรมชาติบ้างก็เป็นเรื่องที่ดีมากเลยนะคะ

เสียงสรรพสัตว์และธรรมชาติเหล่านี้ ถ้าเปรียบไปก็คล้ายสื่อดนตรีจากธรรมชาติ การให้เด็กได้ฟังเสียงรอบตัว จะช่วยให้เด็กได้ฝึกใช้ประสาทสัมผัสรับฟังเสียงที่แตกต่าง นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ธรรมชาติ รู้สึกถึงความงดงามที่ซ่อนอยู่ จะซึมซับทำให้เขากลาย เป็นเด็กที่มีจิตใจอ่อนโยนรักธรรมชาติอีกด้วย

CHECKLIST 9

เล่น
ให้เยอะที่สุด

ยิ่งเล่น ยิ่งเก่ง

ถ้าถามเหตุผลว่าทำไมเด็ก ๆ ต้องเล่น ก็ต้องย้อนถามคำถามกลับมาว่าทำไมผู้ใหญ่ถึงต้องทำงาน (ถ้าไม่ใช่เหตุผลของค่าตอบแทน) คำตอบก็น่าจะคล้าย ๆ กันคือ งานทำให้ผู้ใหญ่เชี่ยวชาญ จัดเจน และเติบโตทางความคิดและมีทักษะที่เพิ่มมากขึ้น

‘การเล่น’ สำหรับเด็กก็เช่นเดียวกัน ยิ่งได้เล่นมากเท่าไร เด็กยิ่งได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น ทั้งทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย ไม่ว่าจะเป็กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ยิ่งใช้มาก เคลื่อนไหวมากก็ยิ่งแข็งแรง เกิดความคล่องแคล่ว ว่องไว การเล่นยังทำให้เด็กสนุก เพลิดเพลิน มีความสุข ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจของเด็ก ยิ่งได้เล่นมากเท่าไร เด็กยิ่งมีอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน สุขภาพจิตดี อารมณ์ดี กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้นไปอีก

แต่เด็ก (สมัยนี้) ทำไมไม่ ค่อยออกมาเล่นล่ะ ?

คุณพ่อคุณแม่หลายบ้านกำลัง
ประสบปัญหาลูกน้อยไม่ยอมออกมา
เล่น เพราะมัวจดจ่ออยู่กับการอยู่หน้า
จอมือถือและแท็บเล็ต ลองสังเกตดูสิ
คะว่า เจ้าตัวน้อยที่บ้านกำลังมีปัญหา
แบบนี้หรือเปล่า?

- ✓ ลูกมีกิจกรรมทางกาย
ลดน้อยลงมาก (บางคน
เกิน 60%)
- ✓ ใช้เวลาอยู่หน้าจอครั้งละ
หลายชั่วโมง
- ✓ ขาดทักษะสังคม เล่นกับ
คนอื่นไม่เป็น เล่นไม่ได้
- ✓ มีภาวะเฉื่อยและเนือยนิ่ง

ถ้าเช็คแล้วครบทั้ง 4 ข้อ อ่ยารอช้า
คะได้เวลาที่ค้คุณพ่อคุณแม่ต้องชวนลูกออก
มา ‘เล่น’ แล้วล่ะ

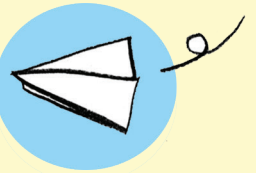
แนะนำการเล่น 10 อย่าง (เล่นวนไปค่ะ)

นพ.ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ จิตแพทย์ได้แนะนำการเล่น 10 อย่าง
ที่ดีต่อสมองของเด็ก ดีต่อ EF (ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ) ประกอบไปด้วย

1. อ่านหนังสือก่อนนอน
2. เล่นดิน ทราย และถังน้ำ
3. ระบายสีน้ำ สีเทียน
4. ปั้นดินน้ำมัน
5. เล่นบล็อกไม้
6. วิ่งเล่นในสนามจริง ๆ
7. ปีนป่ายที่สูง
8. เล่นบทบาทสมมติ
9. ดนตรี
10. กีฬา

พ่อแม่ต้อง 'เล่น' ด้วยเสมอ

เคล็ดลับเดียวของการเล่น ถ้าจะให้สำเร็จและเกิดผลดีที่สุด ไม่ว่าจะเด็กจะเล่นอะไรก็ตาม ขอให้คุณพ่อคุณแม่ลงไปเล่นกับลูกด้วยนะคะ ไม่ใช่ปล่อยให้เด็กเล่น แล้วเราก็มัวแต่นั่งจ้องหน้าจอก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีเสียเอง ส่วนความกังวลที่ว่า เราจะเล่นกับลูกยังไง เพราะเลยวัยเด็กมานานแล้วนั้น ไม่ต้องกังวลไปคะ แล้วก็ไม่ต้องคิดล่วงหน้าหรือวางแผนให้ซับซ้อนเลยด้วยนะคะ

เพราะเรื่องนี้มีแค่ 2 สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ต้องทำคะ อย่างแรกคือ เปิดใจ อย่างที่สองคือ ทุ่มเทเวศลาอยู่กับลูกให้เต็มที่ ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับเขา (ไม่ใช่อยู่กับลูกแล้วคิดเรื่องงานนะคะ) ถ้าทำได้ครบสองอย่างนี้ รับรองว่าคุณพ่อคุณแม่ทุกคนสามารถเล่นกับลูกได้แน่ ๆ ที่สำคัญงานนี้ประโยชน์ไม่ได้มีแค่กับลูกเท่านั้นนะคะ คุณพ่อคุณแม่เองก็จะได้คลายเครียดจากภาระงาน ย้อนวัยกลับไปเป็นเด็กและมีความสุขมากพอ ๆ กับลูกด้วยแน่นอน

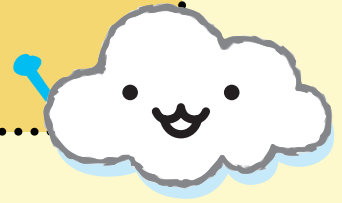

IDEAS & TIPS

เคล็ดลับเลือก 'พื้นที่' ให้เด็กเล่น

มีข้อสังเกตเล็กน้อยเพื่อการมองหาพื้นที่ดี พื้นที่สร้างสรรค์ที่เหมาะสมให้ลูกของเราได้เล่นค่ะ

- มีสภาพแวดล้อมที่ดี กระตุ้นประสาทสัมผัสเด็กได้ทุกส่วน
- สามารถเล่นได้หลากหลายอย่าง
- มีอุปกรณ์หรือวัสดุให้เล่น
- สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการเล่นของเด็ก
- ผู้ใหญ่สามารถอยู่กับเด็กได้ (จะได้สนับสนุนและเล่นกับลูกได้)
- มีพื้นที่ที่แบ่งตามวัยของเด็ก
- มีพื้นที่ให้เด็กต่างวัยกันเล่นด้วยกันได้

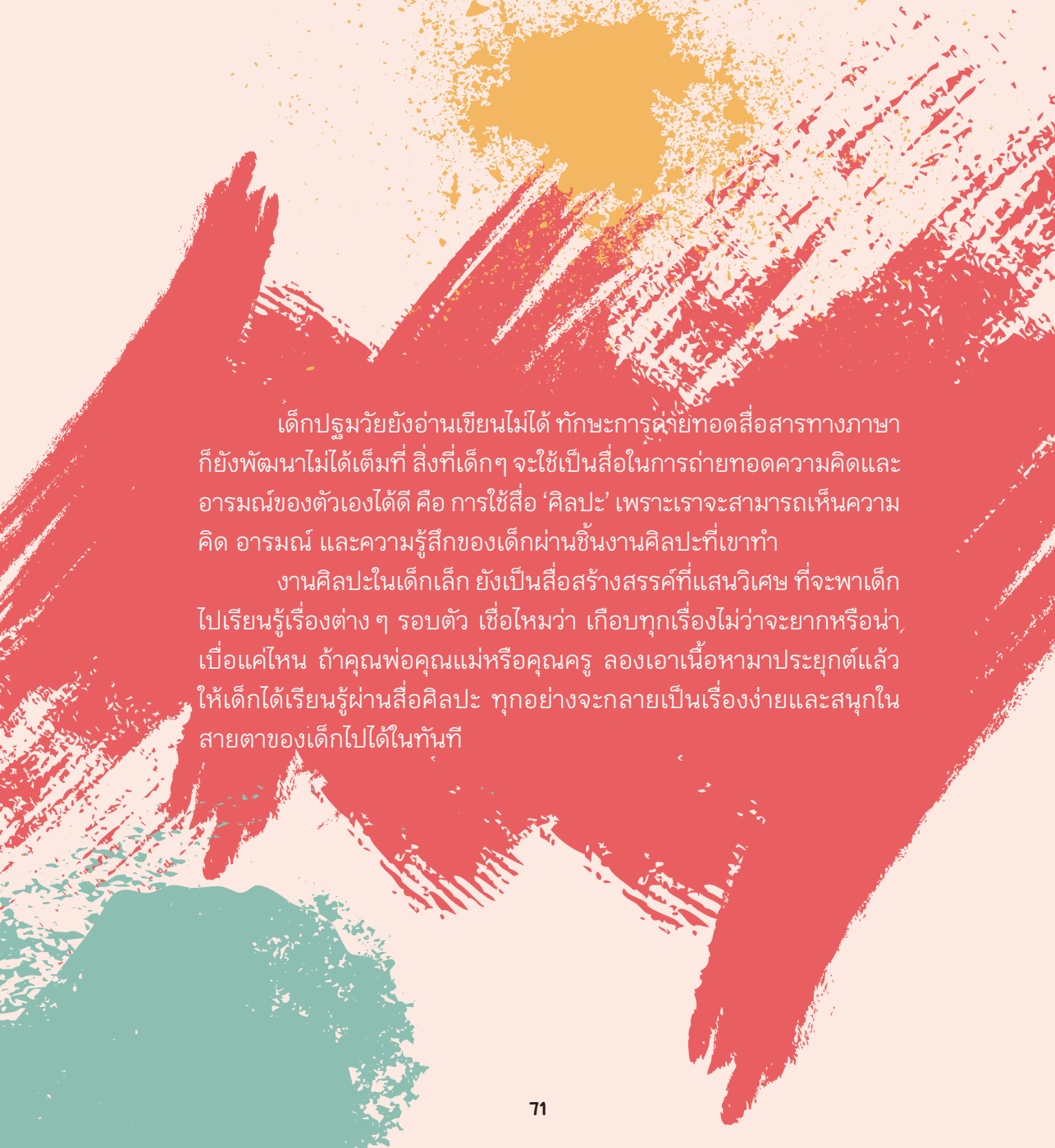

นี่คือพื้นที่สร้างสรรค์ที่สมบูรณ์สำหรับเด็ก ๆ ซึ่งในความเป็นจริง พื้นที่ ๆ หนึ่งอาจไม่จำเป็นต้องมีครบทุกข้อก็ได้นะคะ และคุณพ่อคุณแม่ก็อาจไม่จำเป็นต้องไปเสาะหาพื้นที่เล่นที่ไกลบ้านเลย ลองหาพื้นที่มุมใดมุมหนึ่งในบ้านของเรา แล้วจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเล่น เพียงเท่านั้น พื้นที่บ้านก็กลายเป็นพื้นที่ดี พื้นที่สร้างสรรค์ที่แสนสนุก และมีความสุขด้วยกันได้ทั้งครอบครัวแล้วละค่ะ

CHECKLIST 10

ศิลปะ
พัฒนาอารมณ์

เด็กปฐมวัยยังอ่านเขียนไม่ได้ ทักษะการถ่ายทอดสื่อสารทางภาษาก็ยังพัฒนาไม่ได้เต็มที่ สิ่งที่เด็กๆ จะใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ของตัวเองได้ดี คือ การใช้สื่อ 'ศิลปะ' เพราะเราจะสามารถเห็นความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของเด็กผ่านชิ้นงานศิลปะที่เขาทำ

งานศิลปะในเด็กเล็ก ยังเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่แสนวิเศษ ที่จะพาเด็กไปเรียนรู้เรื่องต่างๆ รอบตัว เชื่อไหมว่า เกือบทุกเรื่องไม่ว่าจะยากหรือน่าเบื่อแค่ไหน ถ้าคุณพ่อคุณแม่หรือคุณครู ลองเอาเนื้อหามาประยุกต์แล้ว ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านสื่อศิลปะ ทุกอย่างจะกลายเป็นเรื่องง่ายและสนุกในสายตาของเด็กไปได้ในทันที

เกิดอะไรขึ้นเมื่อเด็กทำงานศิลปะ

เวลาเราเห็นเด็กทำงานศิลปะ ภายในร่างกายและจิตใจของเด็กกำลังมีสิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้น

ร่างกาย

- กระตุ้นประสาทสัมผัส
- พัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก (นิ้ว มือ)
- การทำงานประสานกันระหว่างอวัยวะ เช่น มือกับตา
- สมองสร้างเซลล์เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

ความคิดและจิตใจ

- พัฒนาความคิดสร้างสรรค์
- กล้าที่จะริเริ่ม ลองผิดถูก
- เกิดสมาธิต่อเนื่อง
- มีความละเอียดละไม
- จิตใจอ่อนโยน
- ภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตัวเอง

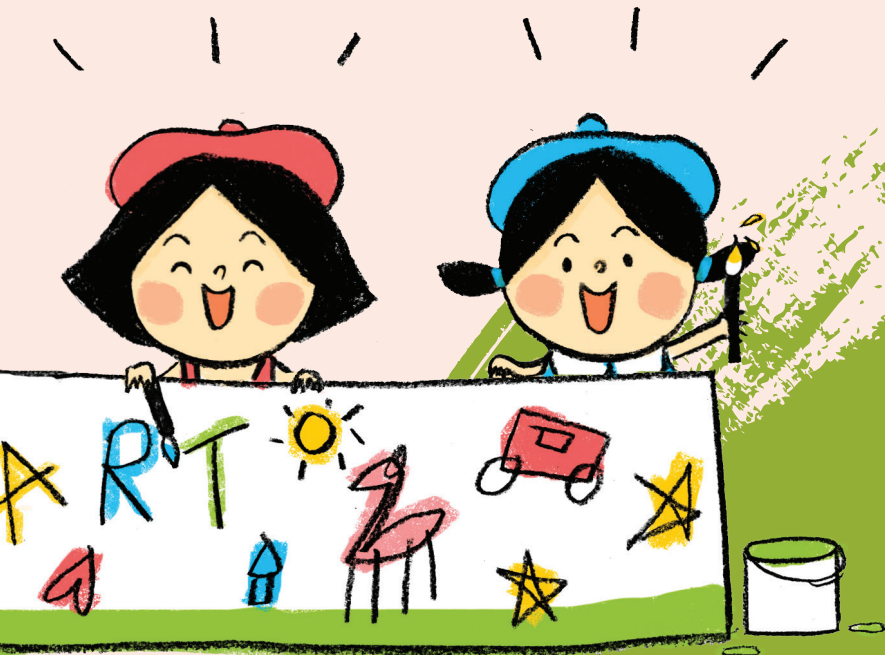

กระบวนการสำคัญกว่าเป้าหมาย

การทำงานศิลปะในเด็กเล็ก คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรเล็งผลแค่ความสวยงามเรียบร้อยของผลงานแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรเน้นที่กระบวนการมากกว่าเป้าหมาย

ควรเปิดพื้นที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสลองคิด ลองทำ ลองผิดถูก สร้างสรรค์งานด้วยตัวเอง เมื่อชิ้นงานศิลปะสำเร็จออกมา แม้อาจจะยังไม่สวยงามในสายตาคนอื่น แต่ถ้ามันเต็มไปด้วยความอิมเมม ความภาคภูมิใจของเด็กผู้เป็นเจ้าของผลงาน นั่นถือว่างานศิลปะนั้นบรรลุเป้าหมายในเบื้องต้นแล้ว

และเมื่อเมล็ดพันธุ์แห่งความรัก ความสนุก และความสุขในการทำงานศิลปะ ได้ปลูกฝังลงในจิตใจของเด็กแล้ว ก้าวต่อไปที่เราจะช่วยกันพัฒนาฝีมือของเด็กต่อ จนสามารถสร้างชิ้นงานที่สวยงามก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากเลย

ศิลปะไม่ใช่แค่การวาดรูป

เมื่อพูดถึงการทำศิลปะ คุณพ่อคุณแม่อาจจะนึกไปถึงแค่การวาดภาพระบายสี ความจริงแล้วสื่อศิลปะมีหลายรูปแบบมากกว่านั้น ตัวอย่างเช่น

ระบายสี

วาดภาพ

งานประดิษฐ์

ตัด ฉีกแปะ

ปั้นแป้งปั้นดิน

ภาพพิมพ์

พับกระดาษ

ลองให้เด็กได้สัมผัสสื่อศิลปะสร้างสรรค์ในหลากหลายแง่มุม นอกจากได้ใช้ทักษะที่หลากหลายแล้ว อาจทำให้ค้นพบความชอบหรือความถนัดที่ชอบอยู่ในตัวเองด้วย

IDEAS & TIPS

ทำ 'แป้งโดว์' ใช้เองได้ง่ายจัง

เด็ก ๆ ชอบปั้นแป้งโดว์ นำมาเป็นสื่อสร้างสรรค์งานได้หลากหลาย จะซื้อก็ได้ หรือทำเองก็ไม่ยาก

ส่วนผสม

แป้งสาลีเนกประสงค์	1	ถ้วยตวง
เกลือ	1/4	ถ้วยตวง
น้ำอุ่น	1/4	ถ้วยตวง
น้ำมันพืช	1/2	ช้อนโต๊ะ
สีผสมอาหาร		

วิธีทำ

1. เเทน้ำอุ่นลงในชามผสม เติมสีผสมอาหารลงไปสัก 3 - 4 หยด เติมน้ำมันพืชลงไป
2. ใส่แป้งและเกลือลงไปนวดอีกใบ คลุกเคล้าให้ผสมกัน นำของเหลวที่เราผสมไว้ในข้อ 1 มาผสมลงไป ใช้ทัพพีคนจนกลายเป็นก้อน
3. นำก้อนแป้งที่ได้มานวดบนเขียงเพื่อให้ได้แป้งโดว์ที่มีลักษณะเรียบ ยืดหยุ่นง่าย

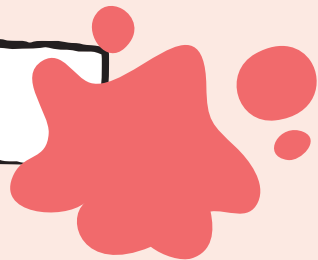
การเก็บรักษา

ใส่แป้งโดว์ในถุงซิปล็อค พยายามไล่อากาศออกให้มากที่สุด หรือใช้แผ่นฟิล์มปิดอาหารห่อไว้ เก็บไว้ในตู้เย็นจะทำให้ใช้ได้นานขึ้น

ขอบคุณสูตรจาก : th.theasianparent.com

IDEAS & TIPS

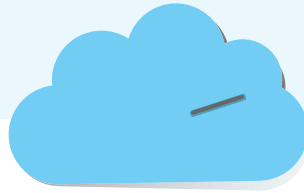
ศิลปะจากร่างกาย

แค่มีสี กระดาษ และร่างกายของเรา คุณพ่อคุณแม่ก็สามารถสร้างสื่อ และพื้นที่สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นภายในบ้าน ด้วยการชวนเด็กๆ มาทำงานศิลปะ รูปแบบต่างๆ ได้มากมาย เช่น

- ระบายสีด้วยนิ้วมือ
- พิมพ์ภาพด้วยอวัยวะ ทั้งนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า
- วาดร่างกาย จะนอนวาดทั้งตัว หรือวาดเฉพาะส่วนอย่าง โคนงฝ่าเท้า ฝ่ามือ ก็ได้

การใช้ร่างกายเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์งานศิลปะ จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กได้ดี คุณพ่อคุณแม่ยังสามารถใช้สื่อและกิจกรรมนี้ แทรกความรู้เรื่องอวัยวะต่างๆ ในร่างกายให้เด็กเรียนรู้ได้อีกด้วย

ติดตาม ‘ความสุข’ ด้านสังคมและภูมิปัญญา

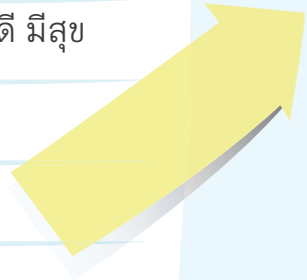
สำหรับเด็กปฐมวัยกันต่อได้ในหนังสือ

“10 Checklist เลี้ยงลูกให้มี ‘สุข’

ฉบับ ปฐมวัย (0 - 5 ปี)”

เล่มที่ 2 : สุขสังคม เท่ากันสื่อ

เล่มที่ 3 : สุขด้วยปัญญา เก่งดี มีสุข

รู้จักแนวคิด '3 ดี' สร้างสุข

แนวคิด 3 ดี ประกอบด้วย สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นโดย แผนระบบสื่อและวิถีสู่ภาวะทางปัญญา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กได้มีการพัฒนาศักยภาพ เพิ่มโอกาสและการเข้าถึงสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ที่เหมาะสมและสอดคล้องตามวัย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดภูมิปัญญา เติบโตเป็นพลเมืองต้นรู้ที่มีคุณภาพและมีความสุขของสังคมไทยต่อไป

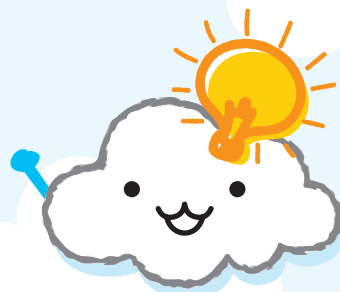
สื่อดี : สื่อสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เหมาะสม และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย

พื้นที่ดี : พื้นที่ที่ทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมออกแบบ และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

ภูมิดี : เด็กและครอบครัวมีทักษะในการคิด การวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ เกิดภูมิปัญญาฉลาดรู้ เท่าทันตนเอง เท่าทันสื่อ เท่าทันสังคม

ติดตามแนวคิด 3 ดี เพิ่มเติมได้ที่

www.deksangsookmedia.com และ FB : สื่อเด็กสร้างสุข

บรรณานุกรม

สมาคมวิทยุเด็ก เยาวชน และครอบครัว. ผลinghamตามวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สมาคมวิทยุเด็ก
เยาวชนและครอบครัว

มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย. ชุดทบทวนวรรณกรรม นมแม่ ชุดที่ 2 : นมแม่ แม่ที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ ไอยรา จำกัด, 2556.

คณะทำงานโครงการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อเด็กไทยมีโภชนาการสมวัย สำนักโภชนาการ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือผู้ดูแลเด็ก ผด.ร่วมใจสร้างเด็กไทย มีโภชนาการสมวัย.
กรุงเทพฯ : บริษัท สุขุมวิทมีเดีย มาร์เก็ตติ้ง จำกัด.

นิรมัย คุ่มรักษา อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับพ่อแม่
เด็กอายุ 0-5 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด, 2552.

โรบิน จี และ ซูซาน เมเรดิธ เขียน เตือนศิริ ศรีนอก แบล. สอนให้เก่ง เล่นให้ฉลาด 2. พิมพ์ครั้งแรก.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก, 2554

ปรีดา ปัญญาจันทร์, อภิลิรี จรัลชวนะเพท, ผศ.รัตนา จิวแหลม, สุนจนจิต วงษ์เผือก. เล่า ร้อง เต็ม เล่น
ละคร. กรุงเทพฯ : สาราเด็ก, 2553.

สุภาวดี หาญเมธี สถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่งกรุ๊ป). “EF ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ”. กรุงเทพฯ.

FB : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (ออนไลน์) เข้าถึงได้ที่

<https://www.facebook.com/prasertpp/?fref=ts>

